

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 82/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Darinou Solárovou, advokátkou, Za amfiteátrom 12, Košice, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 7Cdo/120/2020 a jeho uzneseniu z 24. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní sp. zn. 7Cdo/120/2020 a jeho uznesením z 24. augusta 2022 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať jej finančné zadostučinenie 1 500 eur.

II.

Skutkové východiská

2. Žalobou podanou na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľka domáhala určenia porušenia svojich bližšie označených základných práv, ktoré mal porušiť pôvodný žalovaný ako rozhodca svojím postupom a rozhodnutím v rozhodcovskom konaní sp. zn. RKCb/1/2007. Okrem požadovaného určenia sa sťažovateľka domáhala aj priznania nemajetkovej ujmy v sume 50 000 eur. Okresný súd rozsudkom č. k. 15C/159/2013-542 z 23. februára 2017 žalobu sťažovateľky zamietol. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie sťažovateľky rozsudkom č. k. 11Co/6/2018 z 30. mája 2019 potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie

o zamietnutí žaloby. Odvolací súd ešte pred uznesením č. k. 11Co/6/2018 zo 4. apríla 2019 vyslovil, že bude v konaní pokračovať s právnym nástupcom pôvodného žalovaného, ktorý v priebehu odvolacieho konania zomrel, a to s jeho dedičkou [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“). Proti rozsudku odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie z 3. septembra 2019, ktoré odôvodnila tým, že jej v konaní bola odňatá možnosť konať pred súdom a že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľky sťažnosťou napadnutým rozhodnutím, ktorým rozsudok krajského súdu č. k. 11Co/6/2018 z 30. mája 2019 a jeho uznesenie zo 4. apríla 2019 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd napadnuté rozhodnutie odôvodnil tým, že pôvodný žalovaný, ktorý sa mal dopustiť žalobkyňou tvrdených porušení práv voči jej osobe, ktorých dôsledkom bola požadovaná aj náhrada nemajetkovej ujmy, zomrel po začatí odvolacieho konania, teda skôr, ako sa odvolacie konanie právoplatne skončilo. Pre určenie, či a prípadne s kým je možné v konaní pokračovať, bolo rozhodujúce posúdenie povahy uplatňovaného nároku, teda hmotnoprávnej povahy predmetu konania. Povaha veci neumožňuje v konaní pokračovať predovšetkým vtedy, ak práva a povinnosti, o ktoré v konaní ide, neprechádzajú na právnych nástupcov, alebo vtedy, ak smrťou účastníka konania dochádza podľa hmotného práva k zániku právneho vzťahu, o ktorý v konaní ide. V danom prípade napriek problematickému určení žalobného petitu sťažovateľkou súdy ustálili, že hmotnoprávny základ žaloby, predovšetkým vo vzťahu k požadovanej nemajetkovej ujme, bol daný ustanoveniami § 11 a 13 Občianskeho zákonníka, pričom právo na ochranu osobnosti je právo osobnej povahy, ktoré zaniká smrťou fyzickej osoby a neprechádza na dedičov (R 53/1996, 6Cdo/278/2013, 4Cdo/73/2019). Keďže v predmetnom konaní išlo o také právo sťažovateľky, ktoré je viazané výlučne na osobu pôvodného žalovaného a smrťou neprechádza na jeho právneho nástupcu (dediča), najvyššiemu súdu neostalo iné, než zrušiť dovolaním napadnutý odvolací rozsudok a z rovnakých dôvodov aj odvolacie uznesenie, ktorým bola žalovaná neoprávnene vtiahnutá do prebiehajúceho súdneho konania.

III.

Argumentácia sťažovateľky

4. Najvyšší súd zasiahol do základných práv sťažovateľky nesprávnym procesným postupom spočívajúcim v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, najmä § 439, § 440, § 442 a § 449 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), keď rozhodol nad rámec sťažovateľkou podaného dovolania bez toho, aby boli na to splnené zákonné podmienky. Porušovateľ nenaplnil legitímne očakávania sťažovateľky a prehľbil stav jej právnej neistoty.

5. V rozpore s príslušnými ustanoveniami dovolací súd prekročil rámec dovolacích dôvodov a svojvoľne zrušil uznesenie odvolacieho súdu zo 4. apríla 2019, ktoré v dovolaní nebolo namietané sťažovateľkou ani protistranou. Ak by hypoteticky bolo nejaké vyjadrenie, resp. námietka protistrany doručená najvyššiemu súdu, došlo by k zásahu do základného práva sťažovateľky na rovnosť účastníkov súdneho konania. Najvyšší súd suploval dovolacie dôvody, ale aj skutkový stav zistený odvolacím súdom, ktorým je dovolací súd viazaný, a uskutočnil tým procesne neprípustný, bezbrehý dovolací prieskum. Na druhej strane dovolací súd nepreskúmal napadnuté rozhodnutie z hľadiska všetkých dovolacích dôvodov uplatnených sťažovateľkou, čo je ústavne neudržateľné. Sťažovateľka je toho názoru, že nesprávny procesný postup porušovateľa mal

za následok nesprávne rozhodnutie o jej dovolaní a miera porušenia procesných noriem nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Porušovateľ síce zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ktorý sťažovateľka dovolaním napadla, ale k tomuto zrušeniu došlo v rozpore s ustanovením § 449 ods. 1 CSP nie preto, že dovolanie bolo dôvodné, ale „*podľa zákonom neriadeného cieľa sledovaného dovolacím súdom z vlastnej iniciatívy*“, čo je právne neakceptovateľné.

6. Sťažovateľka súčasne namieta nečinnosť najvyššieho súdu v konaní o jej dovolaní, ktorá trvala viac ako 3 roky (od 3. septembra 2019 do 24. augusta 2022). Najvyššiemu súdu vyčíta neefektívnosť a nesústredenosť jeho postupu, ktorého dôsledkom je neprimeraná dĺžka napadnutého konania.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou sťažnosti je sťažovateľkou namietané porušenie ňou označených práv napadnutým rozhodnutím a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, pričom vychádzajúc z petitu ústavnej sťažnosti, ktorým je ústavný súd v zmysle § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný, sťažovateľka za porušovateľa svojich práv označila len najvyšší súd. Vzhľadom na sťažovateľkou takto vymedzený predmet konania ústavný súd posudzoval z hľadiska jeho ústavnej udržateľnosti len postup najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 7Cdo/120/2020 a v ňom vydané napadnuté rozhodnutie.

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. Ústavný súd, pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, poukazuje predovšetkým na to, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

9. Ústavný súd už vo svojej judikatúre opakovane vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také jeho porušenie, ktoré nie je napravitelné alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušnom procesnom kódexe (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010).

10. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným

spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

11. V nadväznosti na uvedené právne názory ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach daného prípadu nie sú splnené predpoklady na výnimku z už spomenutej zásady, podľa ktorej ústavný súd v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa právoplatne skončilo konanie. Námietky sťažovateľky týkajúce sa údajného nesprávneho procesného postupu najvyššieho súdu spočívajúceho v prekročení zákonných limitov dovolacieho prieskumu smerujú proti napadnutému rozhodnutiu, ktorým bol zrušený potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ako aj jeho uznesenie zo 4. apríla 2019 a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Podľa názoru ústavného súdu v aktuálnom procesnom štádiu konania, keď rozsudok odvolacieho súdu bol najvyšším súdom zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie, neprichádza do úvahy pri rešpektovaní čl. 127 ods. 1 ústavy uplatnenie právomoci ústavného súdu, keďže konanie bude ďalej prebiehať pred odvolacím súdom a aj v prípade nespokojnosti sťažovateľky s novým rozhodnutím krajského súdu, ktorým pravdepodobne bude konanie zastavené, sťažovateľka bude v ďalšom priebehu konania disponovať účinnými právnymi prostriedkami na ochranu svojich práv (dovolaním, pozn.). Na tomto závere nemení nič ani skutočnosť, že v napadnutom rozhodnutí najvyšší súd vyslovil pre krajský súd záväzný právny názor, podľa ktorého právo na ochranu osobnosti je právo osobnej povahy, ktoré zaniká smrťou fyzickej osoby a neprechádza na dedičov. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že vyslovený právny názor najvyššieho súdu sa môže stať predmetom ústavného prieskumu až vtedy, ak bude sťažovateľkina vec právoplatne skončená. Za týchto okolností ústavný súd považoval túto časť ústavnej sťažnosti za predčasne podanú, čo uplatnením zásady *rationae temporis* zakladá dôvod na jej odmietnutie z dôvodu neprípustnosti. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Ústavný súd *obiter dictum* v súvislosti s právnym názorom vysloveným najvyšším súdom v napadnutom rozhodnutí iba poznamenáva, že k obdobnému právnemu záveru, ako najvyšší súd dospel aj Najvyšší súd Českej republiky v uznesení č. k. 30Cdo/1105/2009 zo 4. septembra 2009, v ktorom uviedol: „Právo na zadosťučinenie podľa ustanovenia § 13 OZ je svojou povahou úzko späté s postihnutou fyzickou osobou práve tak ako s osobou, ktorá do práva na ochranu osobnosti zasiahla. Toto právo má osobný charakter predovšetkým preto, lebo cieľom tejto satisfakcie je primerane vyvážiť a zmierniť nemajetkovú ujmu vzniknutú fyzickej osobe na jej osobnosti; satisfakčný účel môže splniť len zadosťučinenie, ktoré poskytne výlučne sama osoba, ktorá do osobnosti oprávnenej fyzickej osoby zasiahla.“

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

14. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

15. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľky 24. augusta 2022 napadnutým rozhodnutím, ktorý bol sťažovateľke doručený 3. októbra 2022. Keďže v čase podania ústavnej sťažnosti k namietanému porušovaniu označených práv postupom najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 7Cdo/120/2020 už nemohlo dochádzať, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

16. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu